

Jindřiška Dimitrova: Generace krajanů v Bulharsku

V krajském spolku ve Varně můžeme otázku generací rozdělit na tři etapy. Ta první je víceméně historickou záležitostí, začíná příchodem Čechů do Bulharska po jeho osvobození z pětisetletého osmanského jha po roce 1878.

Mimo jiné je obvyklým jevem, že se v té době objevují celé stránky v českém tisku, věnované událostem slovanského jihu. A tak v roce 1877 po nezdařeném odboji proti Turkům se pokouší řada mladých Čechů - hlavně studenti - odcestovat do Bulharska, aby se připojili k boji za svobodu porobeného slovanského národa.

Po osvobození v roce 1878 přichází do Bulharska hodně Čechů s vysokou kulturou a dobrou technickou kvalifikací v čele s Konstantinem Jirečkem. K nim patří bratři Karel a Hermín Škorpilové, Jan Mrkvička, Josef Prošek, Jaroslav Věšín a další, z nichž většina se stala zakladateli bulharské kultury, pedagogiky, archeologie a dalších oblastí nového bulharského státu.

Rozkvět ve všech oblastech veřejného života nastupuje i ve Varně. V roce 1879 je otevřeno chlapecké gymnázium a v roce 1883 se stává státním i dívčí gymnázium. Jedněmi z prvních pedagogů těchto škol jsou Češi - bratři Škorpilové, Václav Emler, Vladimír Maršálek, Antonín Špilák, Ivan Petras, Jozefa Jirásková, Olga Nádherná. Tito učitelé užívají i učebnice českých autorů, řídí se pravidly z děl Jana Amose Komenského, které nechybějí ani v gymnaziální knihovně.

Přínos Čechů a jejich žáků je spojen i s rozvojem v oblasti hudby. V roce 1885 se zakládá ve Varně filharmonický spolek pod vedením Čecha Novotného. V té době přicházejí i houslisté, klavíristé a především dirigenti - Jozef Chochola, Rudolf Nováček, Alois Macák, Jindřich Vízner, František Svoboda a

další. Zakladatelem a prvním dirigentem vojenské dechové hudby se stává Toma Kulhavý. Jedním z dirigentů, kteří dlouho žili ve Varně a přispěli k obohacení kulturního života, byl i František Svoboda. Později ho střídá další dirigent dechové hudby Vencislav Pavel, který diriguje mnoho koncertů v Přímořském parku.

Za zakladatele bulharské archeologie se považují bratři Hermín a Karel Škorpilové, jejichž zásluhou bylo dokázáno, že obec Pliska je prvním hlavním městem bulharského státu. Z té doby jsou odhaleny i další historické objekty v okolí Varny.

Na doporučení Karla Škorpila přichází do Varny Antonín Novák – zahradník a dekorátor, jehož zásluhou vzniká a dodnes funguje Přímořský park. Jeho dílem je i park muzea Vladislava Varnenčika a Asparuchova valu.

Jedním z občanů, kteří za sebou rovněž zanechali stopu, je Jindřich Knob, jehož malby, zobrazující jednotlivá období z dějin Varny a okolí se i dnes nacházejí v Historickém muzeu Varny.

Češi v tomto období za sebou zanechali vliv v oblasti veřejného, ekonomického i politického života.

Druhá generace

Když ve 20. letech minulého století navštívil Karel Škorpil pobřeží severně od Varny, prohlásil: Nikde jsem neviděl tak krásné spojení mezi mořem a lesem jako zde. Tato jeho slova o místě, kde později vznikají Zlaté písky, lze považovat za začátek budování přímořských lázní u Varny a vlastně za počátek místního cestovního ruchu.

Už v roce 1926 přijíždí do Varny první organizovaná skupina Čechoslováků. Ti jsou ubytováni především v soukromí. V pozdějších letech - po roce 1950 - jsou organizovány kurzy češtiny, a to zvláště v Institutu mezinárodního cestovního ruchu, kde působily Kristyna Stojeva a Věra Bakalová. Na druhé straně v této době odchází studovat do Československa hodně

Bulharů a nejednou se vracejí zpět do vlasti s manželkou – Češkou. A právě manželky se zapojují do činnosti CK Balkanturist jako průvodci hostů z Československa. A tak český sektor zaměstnává řadu Češek, jako jsou Natalie Račovská, Eva Danovská, Jaroslava Grigorová a další.

V roce 1966 začíná Radio Varna vysílat pro zahraniční turisty (vysílání trvá do roku 1991). V Československé redakci pracují Jindřiška Dimitrova, Helena Taneva, Věra Bakalová, Alena Dimová. Každoročně přicházejí na výpomoc kolegové z pražského rozhlasu, ale i z Bratislavy a z Košic.

Společně s Balkanturistem, s Institutem pro mezinárodní cestovní ruch a kulturně informačními středisky v lázních Albena, Zlaté písky a Sluneční pobřeží se pořádají různé besedy a pořady, z nichž mnoho se vysílalo i v rozhlase ve spolupráci s průvodci z řad krajanů.

V rámci partnerských měst Varna – Ostrava se konala celá řada akcí, např. ve varnenském divadle byly uvedeny hry Maryša Třináct vůní. Z oblasti kultury jsou to i festivaly v rámci Varnenského léta, což je baletní, hudební, divadelní a filmová přehlídka s účastí českých umělců a za doprovodu tlumočnicků z řad krajanů.

Mezi bulharskými studenty, kteří se přivedli české manželky, byli i lékaři. Ve Varně tak začalo působit několik lékařek - Jindřiška Krsteva, Ludmila Troševová, Milka Stojanova, Terezie Šejtanová a další.

Krajanky, které se usadily ve Varně, se často scházely, informovaly se o dění ve vlasti, vzájemně si i v případě nutnosti pomáhaly a tak vznikl záměr vytvořit ve Varně pobočku krajanského klubu, který už několik desítek let existoval v Sofii. Za přispění Československého konzulátu začala ve Varně v roce 1975 fungovat pobočka Klubu T. G. Masaryka. Nejprve jsme se scházeli po domácnostech, později jsme si pronajali místnost v městském kulturním středisku, odkud jsme se přemístili do

klubovny Bulharsko-československé společnosti, kde se scházíme a provozujeme naši činnost do dnes.

Třetí generace

Kolem spolku dnes ve Varně žije třetí generace krajanů. V několika posledních letech máme pěvecký soubor Kopretinky, ty nám vytvářejí atmosféru domova při mnoha akcích – zpívají koledy, lidové písně, představují českou kulturu na různých akcích města. Naposled to byly letos v létě Svatojánské slavnosti. Naše děti přednášejí českou poezii a zpívají lidové písně na různých akcích v rámci slovanských setkání, nebo při akcích EU. Fungujeme jako vyslanci české kultury v Bulharsku.

Naše nejmladší generace má možnost seznámit se s vlastními rodiči a prarodiči hlavně při studiích v Česku a při mnoha akcích, které pořádáme v Bulharsku. Jde o jazykové kurzy, vánoční a velikonoční pořady, přednášky o dějinách, o významných osobnostech, spisovatelích, hudebnících, dále jde o návštěvy zajímavých míst, např. letos jsme se vydali po stopách prvních českých hostů v lázních Sv. Konstantina a Heleny, známých jako Družba u Varny.

Snažíme se, aby i třetí generace krajanů věděla, kde jsou její kořeny a snažila se předávat českou kulturu a tradice dál.